

Ο πολιτισμός της Θεσσαλονίκης και η ανάδειξή του

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Θεσσαλονίκης](#)



• Του Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Φιλοθέου

Αρκεί μια πρώτη ματιά στο εδαφικό πλάτος και βάθος της Θεσσαλονίκης, ώστε να πειστεί ο κάθε ενδιαφερόμενος, ότι αυτή η πόλη, που μετρά είκοσι τέσσερις αιώνες ζωής, είναι πλήρης πολιτισμικών κατακτήσεων.

Η γεωγραφική θέση της υπήρξε καθοριστική: Σημείο διάβασης από τη Δύση στην Ανατολή και από τον Νότο στον Βορρά, προς τον οποίο επεκτάθηκε εκπολιτιστικά όσο ελάχιστες κοινότητες στην παγκόσμια ιστορία, βίωσε, λόγω της σύγκρασης τόσων επιρροών, περιόδους εξαιρετικής καρποφορίας πολιτιστικής και οικονομικής αλλά και, λόγω της σύγκρουσης τόσων επιβουλευομένων, ποικίλες οδύνες – και στην πρώτη και στη δεύτερη περίπτωση η Θεσσαλονίκη μεγαλούργησε.

Στην περίοδο της αρχαίας ιστορίας ήταν το κέντρο βάρους των περί αυτής διοικητικών και ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων. Αρκεί να θυμηθούμε, ότι ο μεγάλος Αλέξανδρος, που ένωσε τον τότε Ελληνισμό δημιουργώντας μια απέραντη

σε έκταση και διαχρονική επιρροή αυτοκρατορία, μαθήτευσε στον μεγάλο Αριστοτέλη, του οποίου η σκέψη συνεχίζει να ενώνει τις φιλοσοφικές ζυμώσεις σε σχεδόν κάθε τομέα του ακαδημαϊκού κόσμου.

Ωστόσο, η πραγματικά αιώνια ακμή της Θεσσαλονίκης ξεκινά με την έλευση του Χριστιανισμού στο πρόσωπο του αποστόλου Παύλου, ο οποίος ίδρυσε την Εκκλησία της Θεσσαλονίκης, η οποία αδιάκοπα επί είκοσι αιώνες ακτινοβολεί με την ανεκτίμητη πνευματική καρποφορία της. Η Χριστιανική Θεσσαλονίκη ήταν το κέντρο διανόησης και εκπολιτισμού για όλη την ιστορική διαδρομή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Μέχρι τον μέσο Μεσαίωνα η Μητρόπολη της Θεσσαλονίκης ήταν ο επικοινωνιακός κόμβος της Παλαιάς Ρώμης με τη Νέα Ρώμη και το εφαλτήριο των τεραστίου βεληνεκούς ιεραποστολών προς τον Βορρά. Όσον αφορά στην πολιτικοοικονομική δραστηριότητα, δεν είναι άστοχη η παρατήρηση των μελετητών, ότι η ευστάθεια της Θεσσαλονίκης ως συμβασιλεύουσας, εξασφάλιζε την σταθερότητα της βασιλεύουσας Κωνσταντινούπολης.

Σκοπός, βέβαια, δεν είναι να θριαμβολογήσουμε για το όντως αξιόλογο παρελθόν, διότι η Θεσσαλονίκη συνεχίζει, όπως πάντα έκανε, με ρυθμούς γοργούς προς το μέλλον. Το ερώτημα είναι, πώς να αντλήσουμε από το μεστό εμπειρίας παρελθόν και επικαιροποιώντας την εμπειρία αυτή να επεκταθούμε εμπρός.

Το πρώτο σημείο είναι η συνέχιση της οικουμενικότητας της Θεσσαλονίκης. Στην πόλη μας έζησαν και εργάστηκαν και παρήγαγαν μαζί ποικίλες εθνικές, θρησκευτικές, ιδεολογικές ομάδες. Θαρρούμε, ότι αυτή η χωρίς συμφυρμούς ενότητα είναι παγκόσμιο πρότυπο. Κάποιοι τρομάζουν ενώπιον των σύγχρονων προκλήσεων και ανακατατάξεων αλλά δεν χρειάζεται. Ας επαναλάβουμε την προσέγγιση του αποστόλου Παύλου, που βρήκε μια Θεσσαλονίκη υπό κάθε έποψη πολυποίκιλη. Αυτό ούτε τον φόβισε και ούτε τον εμπόδισε να ιδρύσει μια νέα κοινότητα, την Εκκλησία, που αγκάλιασε τους πάντες με μία αλήθεια και με μία αγάπη. Όσες, ειρηνικές ή μη, επελεύσεις έλαβαν χώρα στο διάβα των αιώνων, εναρμονίστηκαν στο οικουμενικό πνεύμα των Θεσσαλονικέων, χωρίς να προκύψει κανενός είδους συγκρητισμός αλλά ένα όμορφο πολιτισμικό μωσαϊκό.

Το δεύτερο σημείο είναι η συνέχιση της προς τα έξω κίνησης της Θεσσαλονίκης. Οι Θεσσαλονικείς, που απευθύνονταν στην οικουμένη, δεν πήγαιναν πουθενά ως απλοί παρατηρητές. Παρήγαγαν πολιτισμό και είτε προσωπικά είτε διά των έργων τους τον εξέπεμπαν. Όταν η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντιμετώπιζε τις στρατιωτικές επιδρομές από τα Βαλκάνια, ταυτόχρονα μετέδιδε πολιτισμό στέλνοντας τον Κύριλλο και τον Μεθόδιο στη Μοραβία αλλάζοντας όχι μόνο το

πνευματικό αλλά και πολιτικό σκηνικό.

Το τρίτο σημείο είναι η εσωτερική συνοχή φιλαδελφείας των Θεσσαλονικέων. Ο αληθινός πολιτισμός φαίνεται από το πώς αυτός καταλλάσσει τα διεστώτα και υποστηρίζει τα ασθενέστερα. Στους γεμάτους πόλωση καιρούς μας, όταν είναι πολύ εύκολο και εξίσου καταστροφικό να εντοπίζονται παντού εχθροί, ας φέρουμε ενώπιον μας το παράδειγμα του Γρηγορίου Παλαμά, που ποίμανε τη Θεσσαλονίκη σε μία από τις πιο κρίσιμες και σκληρές φάσεις της ιστορίας της. Οι διαφοροποιήσεις είναι αναπόφευκτες αλλά δεν είναι ανάγκη να καταντήσουν αντιπαλότητες και κανένας δεν ωφελείται από στράτευση σε τάξεις, που παλεύουν. Η αντίληψη του Γρηγορίου Παλαμά περί κοινωνικής δικαιοσύνης έκανε τους Θεσσαλονικείς να ανανήψουν και να ειρηνεύσουν.

Συμπερασματικά, οφείλουμε να εργαστούμε με συνέπεια αναδεικνύοντας την αληθινή έννοια της οικουμενικότητας (και όχι απλώς της παγκοσμιοποίησης) και της εσωτερικής συνεκτικότητας, που τόσα καλά παράγει (σε αντίθεση με τη αποπροσωποποιητική μαζοποίηση), όπως η μακραίωνη πορεία και εμπειρία της Θεσσαλονίκης έχει αποδείξει.

Πηγή: Μακεδονικά Νέα

Φωτογραφία: Ραφαήλ Γεωργιάδης, ore.gr